

IRAN

DPU-WIKP-424/430/2019; 06.11.2019

Pytanie:

Jak wygląda sytuacja wyznawców judaizmu/spoleczności żydowskiej w Iranie? Czy osoby pochodzące z takich rodzin mogą doświadczać trudności/problemów/szykan/prześladowań ze strony społeczeństwa i/lub władz państwowych?

STRUKTURA RELIGIJNA W IRANIE

Według najnowszych wyników ogólnego spisu powszechnego ludności z 2016 r., populacja Iranu wynosi 79.926.270 osób. [1] Muzułmanie stanowią ponad 99% populacji kraju, w tym – wg. różnych źródeł, na które powołuje się amerykański Departament Stanu – od 89% do 92% stanowią szyici, a mniej niż 10% sunnici (głównie Turkmeni, Arabowie, Beludżowie oraz Kurdowie). W kraju tym prężnie działają także bractwa sufickie, jednak nie ma wiarygodnych statystyk, co do liczby ich członków – ogólnodostępne źródła podają, że może ich być od dwóch do pięciu milionów. Bahaici, chrześcijanie, zaratusztrianie, mandejczycy i żydzi stanowią mniej niż 1% mieszkańców Iranu. [2 3 4 5]

INFORMACJE PODSTAWOWE NT. ŻYDÓW W IRANIE

Liczebność danej grupy – dystrybucja geograficzna – język - religia

Wyznawcy judaizmu zamieszkują Iran od prawie 3000 lat. [6] Korzenie żydów w Iranie sięgają czasów przedislamskich. [7] Wyznawcy judaizmu zaczęli osiedlać się w Iranie w VI

¹ HRC – UN Human Rights Council (formerly UN Commission on Human Rights), *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21; Islamic Republic of Iran* [A/HRC/WG.6/34/IRN/1], 28/08/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2017465.html>

² USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

³ United Kingdom: Home Office, *Country Policy and Information Note - Iran: Christians and Christian converts*, 26.02.2017r. – w: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=58b42f774&skip=0&query=relatives%20of%20converts&coi=IRN>

⁴ CIA, *World Factbook – Iran*, 24/02/2019 – w: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html>

⁵ CRS – Congressional Research Service, *Iran: Internal Politics and U.S. Policy and Options*, 13/08/2019 – w: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>

⁶ PBS, *News Hour, Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁷ Tablet Magazine, *The First Jew I Met in Iran*, 16/01/2019 – w: <https://www.google.com/search?q=IRANIAN+JEWS&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e>

wieku p.n.e., kiedy Iran był Imperium Perskim, a jego król Cyrus uwolnił żydów z niewoli babilońskiej. [8]

Aktualnie Iran jest domem dla największej populacji żydowskiej na Bliskim Wschodzie (poza Izraelem). W szczytowym momencie XX wieku populacja żydów w Iranie wynosiła ponad 100.000 osób. [9 10] Po kilku poważnych falach emigracji ich liczba ustabilizowała się. [11] Szacunki dotyczące aktualnej wielkości populacji wyznawców judaizmu w Iranie różnią się w zależności od źródła i oscylują w granicach 10.000-20.000 osób. [12 13 14 15]

STATUS PRAWNY MNIEJSZOŚCI ŻYDOWSKIEJ

Główne akty prawne regulujące status danej mniejszości – status mniejszości (państwo unitarne, autonomia, federalizacja, inne) – udział mniejszości w sprawowaniu władzy na szczeblu centralnym i lokalnym – prawo do używania własnego języka – edukacji – sprawowania urzędów i miejsc pracy w administracji, policji i wojsku – prawo do powoływania własnych stowarzyszeń i organizacji (przykłady) – prawo do posiadania własnych mediów

Konstytucja określa Iran jako islamską republikę. Islam szyicki uznany jest za oficjalną religię państwową. Wszystkie prawa i przepisy irańskie muszą opierać się na „kryteriach islamskich” i oficjalnej interpretacji szariatu. Konstytucja określa, że obywatele powinni korzystać z praw człowieka, praw politycznych, ekonomicznych i innych „zgodnie z kryteriami islamskimi”. Jednocześnie, Kodeks karny wprowadza karę śmierci za prozelityzm, a konkretnie za próby nawracania muzułmanów przez niemuzułmanów, a także za *moharebeh* („wrogość wobec Boga”) i *sabb al-nabi* („obrażanie proroka”). [16 17]

Ustawa zasadnicza Iranu stanowi, że zoroastrianie, żydzi i chrześcijanie (wyłączając nawróconych z islamu) są jedynymi uznanymi mniejszościami religijnymi. „W granicach prawa” mają pozwolenie na odprawianie obrzędów i ceremonii religijnych oraz na tworzenie

⁸ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁹ Portal internetowy 15minutehistory.org, *Episode 116: Jewish Life in 20th Century Iran* – w: <https://15minutehistory.org/podcast/episode-116-jewish-life-in-20th-century-iran/>

¹⁰ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

¹¹ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

¹² USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

¹³ USCIRF – US Commission on International Religious Freedom, *United States Commission on International Religious Freedom 2019 Annual Report; Country Reports: Tier 1 Countries (Recommended for CPC Designation): Iran*, 04/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2008194.html> \

¹⁴ HRC – UN Human Rights Council (formerly UN Commission on Human Rights), *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21; Islamic Republic of Iran* [A/HRC/WG.6/34/IRN/1], 28/08/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2017465.html>

¹⁵ CRS – Congressional Research Service, *Iran: Internal Politics and U.S. Policy and Options*, 13/08/2019 – w: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>

¹⁶ USDOS – US Department of State, *2017 Report on International Religious Freedom – Iran*, 29/05/2018 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/1436871.html>

¹⁷ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

stowarzyszeń religijnych. Mogą także zajmować się sprawami osobistymi i edukacją religijną, zgodnie z własnym kanonem religijnym. [18 19 20]

Wyznawcy judaizmu nie tylko posiadają status oficjalnej mniejszości, ale także stałe miejsce w parlamencie. [21 22 23] W 290 osobowym irańskim *Majles* istnieje pięć „zarezerwowanych miejsc” dla uznanych społeczności mniejszościowych – żydów, zoroastrian i chrześcijan (w tym ostatnim przypadku są to trzy miejsca). [24 25]

W Iranie funkcjonuje Teherański Komitet Żydowski (Teheran Jewish Committee) – 700-letnia organizacja działająca w imieniu irańskich wyznawców judaizmu. [26] Organizacja formalnie powstała w 1934 r., jednak jej początki sięgają XIII wieku. [27]

SWOBODA WYZNANIA

Wolność wyznawania swojej wiary – prawo do posiadania i budowania własnych świątyń – prawo do obchodzenia świąt – prawo do wydawania i rozpowszechniania literatury religijnej – prawo do nawracania i zmiany wyznania – prawo do prowadzenia lekcji religii, szkół religijnych, kształcenia duchownych – sytuacja prawna mieszanych małżeństw – mniejszości religijne a służba wojskowa (opcjonalnie).

Wyznawcy judaizmu cieszą się swobodą religijną w Iranie. W Teheranie czynnych jest 13-20 (według różnych źródeł) synagog. [28 29 30] Wyznawcy judaizmu mają własne sklepy rzeźnicze (w Teheranie istnieje co najmniej pięć koszernych rzeźni), ich rabinom wolno

¹⁸ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

¹⁹ DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

²⁰ MRG – Minority Rights Group International, *Beyond the Veil: Discrimination against women in Iran*, 16/09/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2018088.html>

²¹ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

²² DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

²³ MRG – Minority Rights Group International, *Beyond the Veil: Discrimination against women in Iran*, 16/09/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2018088.html>

²⁴ Freedom House, *Freedom in the World 2019 – Iran*, 04/01/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2006369.html>

²⁵ CRS – Congressional Research Service, *Iran: Internal Politics and U.S. Policy and Options*, 13/08/2019 – w: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>

²⁶ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

²⁷ Teheran Jewish Committee – w: <https://www.facebook.com/pages/Tehran-Jewish-Committee/143712855640239>

²⁸ USCIRF – US Commission on International Religious Freedom, *United States Commission on International Religious Freedom 2019 Annual Report; Country Reports: Tier 1 Countries (Recommended for CPC Designation): Iran*, 04/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2008194.html>

²⁹ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

³⁰ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

organizować wesela, a społeczność może produkować i pić własne wino w szabat – i to pomimo tego, że alkohol w Iranie podlega surowym zakazom. [31 32 33]

Od kilku lat wyznawcy judaizmu mają prawo do wolnego od pracy w szabat. [34] Podobnie żydowskie dzieci, które chodzą do szkół publicznych, mogą pozostać w domu w sobotę, jeśli chcą obchodzić szabat – i wiele z nich to robi, ponieważ większość irańskich żydów jest ortodoksyjna. [35] Z drugiej strony, władze Iranu wymagają, aby szkoły żydowskie pozostały otwarte w soboty – z naruszeniem żydowskiego prawa religijnego – i przestrzegały harmonogramu innych szkół. Według Komitetu Żydowskiego, w Teheranie działa pięć żydowskich szkół i dwa przedszkola. Władze kraju wymagają jednak, aby ich dyrektorzy byli muzułmanami. [36]

Jakkolwiek władze kraju zezwalają na naukę języka hebrajskiego, to ograniczają dystrybucję tekstów hebrajskich, szczególnie niereligijnych, co – według społeczności żydowskiej – utrudnia nauczanie języka. [37]

Wyznawcom judaizmu nie wolno zajmować czołowych stanowisk w instytucjach państwowych w Iranie, takich jak wojsko, policja czy tajne służby. [38] W efekcie nie ma niemuzułmanów w irańskim rządzie, czy też w Sądzie Najwyższym. [39] Niemniej jednak życie wyznawców judaizmu jest – poza tą kwestią – w takim samym stopniu wolne od ograniczeń, jak życie innych Irańczyków. [40]

Zdarza się, że wyznawcy judaizmu mają problemy ze znalezieniem pracy w Iranie. O ile nie wynika to z samej niechęci do ww. religii, jest to związane z obowiązkiem pracodawcy przyznania im dodatkowego dnia wolnego w tygodniu (soboty). [41]

³¹ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

³² HRC – UN Human Rights Council (formerly UN Commission on Human Rights), *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21; Islamic Republic of Iran* [A/HRC/WG.6/34/IRN/1], 28/08/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2017465.html>

³³ Made for Minds, *Jewish life in Iran was 'always better than in Europe'*, 15/05/2017 – w: <https://www.dw.com/en/jewish-life-in-iran-was-always-better-than-in-europe/a-38847143>

³⁴ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

³⁵ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

³⁶ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

³⁷ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

³⁸ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

³⁹ USDOS – US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Iran*, 13/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004255.html>

⁴⁰ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

⁴¹ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

STOSOWANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH, ADMINISTRACYJNYCH, POLICYJNYCH LUB SĄDOWYCH WOBEC MNIEJSZOSCI. DYSKRYMINUJĄCE KARANIE

Przykłady szczegółowych rozwiązań prawnych, dyskryminujących dla mniejszości - Przypadki zatrzymań, aresztowań, przeszukań domów.

W Iranie mają miejsce systematyczne i skoordynowane wysiłki teokratycznego reżimu na rzecz wzmocnienia niechęci lub wręcz wrogości wobec narodu żydowskiego. [42] Irańscy urzędnicy i duchowni regularnie wzywają do eliminacji państwa Izrael. [43] Co więcej, reżim otwarcie zachęca do debat, których przedmiotem jest podważanie i kwestionowanie autentyczności Holokaustu. Przedstawiciele władz irańskich podnoszą hasła antyizraelskie i obchodzą święta antyizraelskie, takie jak Dzień Quds. [44 45]

Mimo niespokojnych relacji z Izraelem, politycy i duchowni irańscy zawsze starają się podkreślić, że nie wchodzą w konflikty z wyznawcami judaizmu, tylko z państwem Izrael. [46] Jakkolwiek w 2018 r. antysemita retoryka ze strony władz Iranu nie była tak wyraźna, jak w poprzednich latach, rząd kontynuował propagowanie i tolerowanie antysemityzmu. W październiku 2018 r. Ali Reza Soltan-Shahi, irański urzędnik z Biura Prezydenta zorganizował konferencję antysemita w Teheranie, w trakcie której oskarżył Żydów o manipulowanie globalną ekonomią i wykorzystywanie do własnych celów Holokaustu. [47]

Chociaż wyżsi urzędnicy państwowi oraz związani z rządem urzędnicy religijni okresowo wypowiadają antysemita oświadczenia skierowane przeciwko Izraelowi, częstotliwość takich oświadczeń zmniejszyła się od czasu prezydentury Mahmuda Ahmadineżada (prezydent Iranu od 3 sierpnia 2005 r. do 3 sierpnia 2013 r.). [48]

⁴² Tablet Magazine, *The First Jew I Met in Iran*, 16/01/2019 – w: <https://www.google.com/search?q=IRANIAN+JEWS&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e>

⁴³ USCIRF – US Commission on International Religious Freedom, *United States Commission on International Religious Freedom 2019 Annual Report; Country Reports: Tier 1 Countries (Recommended for CPC Designation): Iran*, 04/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2008194.html>

⁴⁴ Inaczej Dzień Jeruzalem (Quds to arabska nazwa Jeruzalem), oficjalnie zwany Międzynarodowym Dniem Quds (perski: روز جهانی قدس), to coroczne wydarzenie odbywające się w ostatni piątek Ramadanu, które zostało zainicjowane przez Islamską Republikę Iranu w 1979 r., by wyrazić poparcie dla Palestyńczyków i sprzeciwić się syjonizmowi i Izraelowi – przyp. WIKP.

⁴⁵ Tablet Magazine, *The First Jew I Met in Iran*, 16/01/2019 – w: <https://www.google.com/search?q=IRANIAN+JEWS&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e>

⁴⁶ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

⁴⁷ USCIRF – US Commission on International Religious Freedom, *United States Commission on International Religious Freedom 2019 Annual Report; Country Reports: Tier 1 Countries (Recommended for CPC Designation): Iran*, 04/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2008194.html>

⁴⁸ DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

PRZYPADKI PSYCHICZNEJ I FIZYCZNEJ PRZEMOCY

Konflikty na tle religijnym

Przyczyny i uwarunkowania ewentualnych konfliktów na tle narodowościowym w relacji do pozostałych grup etnicznych (np. kulturowe lub ekonomiczne) – działalność nielegalnych ugrupowań zbrojnych – ich relacje z miejscową ludnością zarówno z tej samej grupy etnicznej jak i z pozostałych

Negatywne podejście przywódców irańskich, wpływa na izolację społeczności żydowskiej i z założenia naraża ich na atak ze strony zarówno ekstremistów, jak i lojalistów reżimu. Niektórzy wyznawcy judaizmu przyznają, że w rzeczywistości prowadzą dwie osobne egzystencje. Prywatnie praktykują swoją wiarę, ale w miejscach publicznych są wyjątkowo ostrożni, unikając mówienia o swoim prywatnym życiu. [49] Anonimowość ułatwia fakt, że większość członków irańskich mniejszości religijnych jest na co dzień nie do odróżnienia od muzułmanów pod względem wyglądu. Chrześcijańskie, żydowskie i zaratusztriańskie kobiety przestrzegają zasad ubioru związanych z noszeniem chust w miejscach publicznych. [50]

Zdaniem innych wyznawców judaizmu zamieszkujących Iran, polityka irańska jest ściśle skierowana przeciwko rządowi Izraela, a nie żydom i narodowi izraelskiemu. [51] Według przedstawicieli społeczności żydowskiej w Iranie, jakkolwiek istnieją pewne ograniczenia i dyskryminacja władz kraju wobec wyznawców judaizmu, rząd rzadko ingeruje w ich praktyki religijne. Co więcej antysemita retoryka ma niewielki wpływ na codzienne życie irańskich wyznawców judaizmu. [52]

Według powszechnie dostępnych źródeł, w Iranie nie ma społecznego antysemityzmu. Jest to kraj wieloetniczny, a Irańczycy są dumni z tej różnorodności i własnej historii. [53 54] W historii Iranu nigdy nie było czasów, kiedy wszyscy Irańczycy wyznawali tę samą religię, co powoduje, że istnieje wysoki stopień tolerancji. Żydzi i muzułmanie szanują się nawzajem, ale jednocześnie są świadomi istniejących różnic. Powoduje to, że wskaźnik małżeństw między wyznawcami judaizmu, a innymi grupami w Iranie jest najniższy na świecie, wynosi mniej niż 0,1 procenta. [55]

⁴⁹ Tablet Magazine, *The First Jew I Met in Iran*, 16/01/2019 – w: <https://www.google.com/search?q=IRANIAN+JEWS&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e>

⁵⁰ DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

⁵¹ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁵² DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

⁵³ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁵⁴ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

⁵⁵ Made for Minds, *Jewish life in Iran was 'always better than in Europe'*, 15/05/2017 – w: <https://www.dw.com/en/jewish-life-in-iran-was-always-better-than-in-europe/a-38847143>

Większość wyznawców judaizmu zamieszkujących Iran twierdzi, że żyje w Islamskiej Republice bezpiecznie i szczęśliwie. [56] Instytucje żydowskie w Iranie nie wymagają specjalnych zabezpieczeń dotyczących bezpieczeństwa. W historii Iranu nie było przypadku ataku na żydowski budynek. [57] W związku z tym synagogi funkcjonują przy wsparciu niewielkich środków ochronnych lub bez nich. [58]

W październiku 2019 r. członkowie Korpusu Strażników Rewolucji Islamskiej uczestniczyli w ceremonii upamiętniającej 13 żydowskich żołnierzy, którzy zginęli podczas wojny irańsko-irackiej toczącej się w latach 1980–1988. W materiałach transmitowanych w irańskich mediach państwowych członkowie Gwardii Rewolucyjnej wraz z duchownymi muzułmańskimi oddawali cześć poległym podczas uroczystości na cmentarzu żydowskim w Teheranie. [59] Co więcej, prezydent Hassan Rouhani wzniósł pomnik dla żydowskich męczenników wojny irańsko-irackiej. [60]

Pozostałe akty przemocy

Inne: ludobójstwo - pogromy i czystki etniczne – wysiedlenia – krwawe tłumienie protestów - napady na poszczególnych przedstawicieli mniejszości – przemoc seksualna - akty wandalizmu w stosunku do mienia przedstawicieli mniejszości – wyzwiska i obelgi – inne

W ogólnodostępnych źródłach nie odnotowano tego typu zagrożeń wobec mniejszości wyznającej judaizm na terytorium Iranu.

WOLNOŚĆ PRZEMIESZCZANIA SIĘ PRZEDSTAWICIELI MNIEJSZOŚCI RELIGIJNEJ

Przepisy regulujące swobodę poruszania się i zmiany miejsca zamieszkania przedstawicieli mniejszości etnicznych: prawne ograniczenia np. dot. meldunku – fizyczna możliwość zmiany miejsca pobytu – bezpieczeństwo na drogach – skala migracji wewnętrznych: główne kierunki i problemy z tym związane – sytuacja osób wewnętrznie przesiedlonych: prawna i humanitarna – sytuacja społeczno-ekonomiczna nowoprzybyłej ludności pochodzącej z mniejszości w dużych miastach lub innych regionach poza miejscem swojego stałego zamieszkania

Z informacji zawartych w raporcie amerykańskiego Departamentu Stanu wynika, że prawo irańskie zapewnia swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji obywateli, a rząd na ogół respektuje te prawa. Należy przy tym zauważyć, że wyjątek w tym zakresie stanowią osobne procedury dotyczące migrantów (w szczególności

⁵⁶ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁵⁷ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

⁵⁸ PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home>

⁵⁹ The Times of Israel, *Revolutionary Guards honor Jewish soldiers at religious memorial in Iran*, 31/10/2019 – w: <https://www.timesofisrael.com/revolutionary-guards-honor-jewish-soldiers-at-religious-memorial-in-iran/>

⁶⁰ Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137>

Afgańczyków oraz Irakijczyków), kobiet [61 62], które nie mogą podróżować poza granice kraju bez uprzedniej zgody swoich mężów [63], jak również osób objętych nadzorem bezpieczeństwa (głównie ze względu na toczące się w ich sprawach śledztwa bądź postępowania sądowe). Zdarzają się również przypadki obejmowania zakazami podróży zagranicznych i konfiskaty paszportów dziennikarzom, naukowcom, politykom opozycji, działaczom na rzecz praw człowieka, kobietom oraz artystom. [64 65]

Przedstawiciele społeczności żydowskiej twierdzą, że mogą swobodnie podróżować po kraju, jak i poza nim, a rząd zasadniczo nie wprowadza w życie zakazu podróżowania żydów do Izraela, chociaż istnieje zakaz takich podróży dla innych obywateli. [66 67]

PODSUMOWANIE

Wyznawcy judaizmu zamieszkują Iran od prawie 3000 lat. Korzenie żydów w Iranie sięgają czasów przedislamskich. Aktualnie Iran jest domem dla największej populacji żydowskiej na Bliskim Wschodzie (poza Izraelem). Szacunki dotyczące aktualnej wielkości populacji wyznawców judaizmu w Iranie różnią się w zależności od źródła i oscylują w granicach 10.000-20.000 osób.

Wyznawcy judaizmu zamieszkujący Iran mają pozwolenie na odprawianie obrzędów i ceremonii religijnych oraz na tworzenie stowarzyszeń religijnych „w granicach prawa”. Mogą także zajmować się sprawami osobistymi i edukacją religijną zgodnie z własnym kanonem religijnym. Wyznawcy judaizmu posiadają także stałe miejsce w parlamencie Iranu. W 290 osobowym irańskim *Majles* istnieje pięć „zarezerwowanych miejsc” dla uznanych społeczności mniejszościowych, m.in. żydów.

W Iranie funkcjonuje Teherański Komitet Żydowski (Teheran Jewish Committee), 700-letnia organizacja działająca w imieniu irańskich wyznawców judaizmu.

Wyznawcy judaizmu cieszą się swobodą religijną w Iranie. W Teheranie czynnych jest 13-20 (według różnych źródeł) synagog. Wyznawcy judaizmu mają własne sklepy rzeźnicze (w Teheranie istnieje co najmniej pięć koszernych rzeźni), ich rabinom wolno organizować wesela, a społeczność może produkować i pić własne wino na szabat.

Od kilku lat żydzi mają prawo do wolnego dnia od pracy w szabat. Podobnie żydowskie dzieci, które chodzą do szkół publicznych, mogą pozostać w domu w sobotę, jeśli chcą

⁶¹ US Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2017 – Iran* – w: <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2017/humanrightsreport/index.htm?year=2017&dclid=277241#wrapper>

⁶² US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Iran*, 13/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004255.html>

⁶³ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Iran*, 13/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004255.html>

⁶⁴ Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, DFAT COUNTRY INFORMATION REPORT IRAN, 07.06.2018r., <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-reportiran.pdf>

⁶⁵ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Iran*, 13/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004255.html>

⁶⁶ DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf

⁶⁷ USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html>

obchodzić szabat. Niemniej jednak władze kraju zezwalają na naukę języka hebrajskiego, ograniczają dystrybucję tekstów hebrajskich, szczególnie niereligijnych, co – według społeczności żydowskiej – utrudnia nauczanie języka.

Irańskim wyznawcom judaizmu nie wolno zajmować czołowych stanowisk w instytucjach państwowych, takich jak wojsko, policja czy tajne służby. Ich życie jest poza tym w takim samym stopniu wolne od ograniczeń jak życie innych Irańczyków.

Irańscy urzędnicy i duchowni regularnie wzywają do eliminacji państwa Izrael. Co więcej, reżim otwarcie zachęca do debat, których przedmiotem jest podważanie i kwestionowanie autentyczności Holokaustu. Przedstawiciele władz irańskich podnoszą hasła antyizraelskie i obchodzą święta antyizraelskie. Mimo niespokojnych relacji z Izraelem politycy i duchowni irańscy starają się podkreślać, że nie wchodzą w konflikty z wyznawcami judaizmu, tylko z państwem Izrael. Według przedstawicieli społeczności żydowskiej w Iranie, jakkolwiek istnieją pewne ograniczenia i dyskryminacja władz kraju wobec wyznawców judaizmu, rząd rzadko ingeruje w ich praktyki religijne. Co więcej antysemitka retoryka ma niewielki wpływ na codzienne życie irańskich żydów.

Większość wyznawców judaizmu zamieszkujących Iran twierdzi, że żyje w Islamskiej Republice bezpiecznie i szczęśliwie. Instytucje żydowskie w Iranie nie wymagają specjalnych zabezpieczeń dotyczących bezpieczeństwa. W historii Iranu nie było przypadku ataku na żydowski budynek.

Przedstawiciele społeczności żydowskiej twierdzą, że mogą swobodnie podróżować do kraju i poza nim, a rząd zasadniczo nie wprowadza w życie zakazu podróżowania żydów do Izraela, chociaż istnieje zakaz takich podróży dla innych obywateli.

BIBLIOGRAFIA:

AI – Amnesty International, *Human rights in the Middle East and North Africa: Review of 2018* – Iran, 22/02/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/file/local/2003678/MDE1399002019ENGLISH.PDF> [odczyt: 30/10/2019]

Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research and Documentation (ACCORD), *Query Response: Iran: Treatment of Atheists by State and non-State actors*, 12 June 2017, available at: <https://www.refworld.org/docid/5943a5dc4.html> [odczyt: 30/10/2019]

CIA, World Factbook – Iran, 24/02/2019 – w: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> [odczyt: 30/10/2019]

CRS – Congressional Research Service, *Iran: Internal Politics and U.S. Policy and Options*, 13/08/2019 – w: <https://fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf> [odczyt: 30/10/2019]

DFAT – Australian Government - Department of Foreign Affairs and Trade, *DFAT Country Information Report Iran*, 07/06/2018 – w: https://www.ecoi.net/en/file/local/1437309/1930_1530704319_country-information-report-iran.pdf [odczyt: 30/10/2019]

Freedom House, *Freedom in the World 2019 – Iran*, 04/01/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2006369.html> [odczyt: 30/10/2019]

HRC – UN Human Rights Council (formerly UN Commission on Human Rights), *National report submitted in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21; Islamic Republic of Iran* [A/HRC/WG.6/34/IRN/1], 28/08/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2017465.html> [odczyt: 30/10/2019]

Made for Minds, *Celebrating Sabbath with Iran's Jewish minority*, 13/07/2019 – w: <https://www.dw.com/en/celebrating-sabbath-with-irans-jewish-minority/a-49543137> [odczyt: 30/10/2019]

Made for Minds, *Jewish life in Iran was 'always better than in Europe'*, 15/05/2017 – w: <https://www.dw.com/en/jewish-life-in-iran-was-always-better-than-in-europe/a-38847143> [odczyt: 30/10/2019]

MRG – Minority Rights Group International, *Beyond the Veil: Discrimination against women in Iran*, 16/09/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2018088.html> [odczyt: 30/10/2019]

PBS, News Hour, *Despite tension between Iran and Israel, Iran's Jewish minority feels at home*, 27/11/2019 – w: <https://www.pbs.org/newshour/show/despite-tension-between-iran-and-israel-irans-jewish-minority-feels-at-home> [odczyt: 30/10/2019]

Portal internetowy 15minutehistory.org, *Episode 116: Jewish Life in 20th Century Iran* – w: <https://15minutehistory.org/podcast/episode-116-jewish-life-in-20th-century-iran/> [odczyt: 30/10/2019]

Tablet Magazine, *The First Jew I Met in Iran*, 16/01/2019 – w: <https://www.google.com/search?q=IRANIAN+JEWS&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-e> [odczyt: 30/10/2019]

The Times of Israel, *Revolutionary Guards honor Jewish soldiers at religious memorial in Iran*, 31/10/2019 – w: <https://www.timesofisrael.com/revolutionary-guards-honor-jewish-soldiers-at-religious-memorial-in-iran/> [odczyt: 30/10/2019]

United Kingdom: Home Office, *Country Policy and Information Note - Iran: Christians and Christian converts*, 26.02.2017r. – w: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=58b42f774&skip=0&query=relatives%20of%20converts&coi=IRN> [odczyt: 30/10/2019]

USCIRF – US Commission on International Religious Freedom, *United States Commission on International Religious Freedom 2019 Annual Report; Country Reports: Tier 1 Countries (Recommended for CPC Designation): Iran*, 04/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2008194.html> [odczyt: 30/10/2019]

USDOS – US Department of State, *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*, 21/06/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html> [odczyt: 30/10/2019]

USDOS – US Department of State, *2017 Report on International Religious Freedom – Iran*, 29/05/2018 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/1436871.html> [odczyt: 30/10/2019]

USDOS – US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Iran*, 13/03/2019 – w: <https://www.ecoi.net/en/document/2004255.html> [odczyt: 30/10/2019]